

"Die Zone lebt!"

De DDR geniet deze zomer veel aandacht in Berlijn

Achtergrond - 2 augustus 2003

(1 augustus 2003) De [Zitty](#), een van de vele uitgaanskrantjes in Berlijn, wees onlangs op de populariteit die het vroegere Oost-Berlijn momenteel geniet in de Duitse hoofdstad. Een dergelijk bericht lijkt op het eerste gezicht weinig spectaculair. Vormt het Oosten van de stad immers niet al sinds de val van de Muur in 1989 de plek waar 'het' allemaal gebeurt? Natuurlijk, maar dat was dan ook niet waar het blad naar verwees. Er werd gedoeld op de toegenomen belangstelling voor het Oost-Berlijn van vóór 1989 - op de DDR dus.

door Mark Schenkel

De Duitse Democratische Republiek (DDR) lijkt zich deze zomer inderdaad te mogen verheugen in een bovengemiddelde belangstelling van Berlijn. Die indruk ontstaat althans, wanneer men afgaat op een aantal gebeurtenissen van de afgelopen maanden. Zo besteedden de lokale dagbladen begin juni wekenlang uitgebreid aandacht aan het feit dat de [Aufstand des 17. Juni](#), de volksopstand in 1953 in de DDR, dit jaar precies een halve eeuw geleden heeft plaatsgevonden. Daarnaast was er natuurlijk de massale belangstelling van het publiek voor de absolute bioscoop-hit-van-het-jaar, de film '[Goodbye Lenin](#)'. Hij vertelt op ironische, maar tegelijkertijd ontroerende wijze het verhaal van een Oost-Berlijns gezin, dat op geheel eigen wijze tracht de ingrijpende gevolgen van de *Wende* te verwerken. Voorts ging verleden week de tentoonstelling '[Kunst in der DDR - eine Retroperspektive](#)' in de prestigieuze Neue Nationalgalerie van start en als klap op de vuurpijl werd een paar dagen geleden onthuld dat PDS-voorzitter [Lothar Bisky](#) als Oost-Duitser geregistreerd is geweest als *Inoffizieller Mitarbeiter*, oftewel informant van de Stasi - dat laatste was weliswaar slechts nieuws in zoverre Bisky's naam nu eindelijk eens zwart op wit was aangetroffen, maar dat mag de pret niet drukken: "Die Zone lebt!"

'Erich's Lampenladen'

De grote aandacht voor de DDR kwam de afgelopen tijd echter het allersterkst tot uitdrukking in de overweldigende publieke belangstelling voor het tijdelijk opengestelde [Palast der Republik](#), het glazen monstrum langs de Spree waar tot de *Wiedervereinigung* in 1990 de Volkskammer was gehuisvest, de

'volksvertegenwoordiging' van de DDR-dictatuur. Tussen 4 en 26 juli brachten maar liefst vijfduizend mensen een bezoek aan 'Erich's Lampenladen', een spottende verwijzing naar SED-leider [Erich Honecker](#), op wiens gezag het *Palast* tussen 1973 en 1976 is verrezen. In 1990 werd het gesloten in verband met de aanwezigheid van asbest. Daarna gebeurde er jarenlang niets. Pas in 1998 werd een begin gemaakt met de sanering, die in mei van dit jaar werd afgerond.

Bij menig *Ossi* bracht de rondleiding het eigen verleden in herinnering - op positieve dan wel negatieve wijze. Veel Oost-Duitsers die sinds de hereniging ten prooi zijn gevallen aan *Ostalgie*, zien in het *Palast* een van de weinige, tastbare restanten van een wereld "waarin niet alles slecht was". Voor menigeen vormde het recente bezoek dan ook een hernieuwde kennismaking met het gebouw waar zij als kind al vertrouwd mee waren geraakt. Voor veel slachtoffers van de DDR-dictatuur daarentegen bood het bezoek de kans om op haast symbolische wijze ongehinderd door de overblijfselen van het vroeger zo gehate regime te lopen. Bij veel *Wessis* en buitenlandse toeristen veroorzaakte het bezoek vooral een gevoel van onwerkelijkheid: het vreemde besef zich te bevinden op de plek waar Erich Honecker in 1989 samen met Sovjetleider Gorbatsjov het veertigjarig bestaan van de DDR vierde, zich niet realiserend dat diezelfde DDR een jaar later zou ophouden te bestaan.

Terugkeer van de Hohenzollern

De tijdelijke openstelling van het Palast der Republik was een initiatief van de [Verein Zwischennutzung Palast](#), een organisatie die zichzelf ten doel heeft gesteld het voor de sloop genomineerde gebouw tot tenminste 2006 voor culturele doeleinden te gebruiken.

Daarmee geeft de vereniging een stem aan de 'verliezers' van het debat over de toekomstige bestemming van de plek, waar nu nog het *Palast* staat. Dit debat begon direct na de sluiting van het gebouw in 1990, en werd vorig jaar juli afgesloten met het besluit van de Bondsdag om het *Palast* te vervangen door een modern gebouw, dat dezelfde façade moet krijgen als het Hohenzollern-slot dat tot 1950 op deze plek stond. In dat jaar werd het slot op voorspraak van SED-leider [Walter Ulbricht](#) vernietigd. Zoals gezegd was het diens opvolger, Honecker, die de lege ruimte vervolgens opvulde met het *Palast*.

De Verein beweert met haar initiatief niet uit te zijn op behoud van het *Palast*. Zij wil enkel "een kritische en innovatief-experimentele omgang met de geschiedenis, toekomst en het heden van de plek aanvoeren", zoals het in een verklaring op fraaie wijze heet. Feit is echter dat de financiering van de geplande nieuwbouw - kosten: een slordige 670 miljoen euro - voorsnog niet van de grond is gekomen.

Mocht dat nog een poosje zo blijven en mocht het tijdelijk gebruik van het *Palast* ondertussen een succes blijken, dan keert het behoud van het *Palast* wellicht terug op de politieke agenda. Daar staat echter tegenover dat de Bondsdag, met haar besluit van verleden jaar, feitelijk de verantwoordelijkheid op zich heeft genomen voor de nieuwbouw, en er dus waarschijnlijk wel ergens een potje met geld vandaan zal worden getoverd.

Of het bij de bezichtiging van het Palast der Republik, Lothar Bisky, Goodbye Lenin of de herdenking van 17 juni 1953 nu gaat om een aantal afzonderlijke gebeurtenissen of een hernieuwde interesse in de DDR kan voorlopig nog niet gezegd worden. Een blaadje als de *Zitty* is er echter om dit alles alvast uit te roepen tot de nieuwste mode - daarvoor is het immers een Berlijns blaadje.

Mark Schenkel is student Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en schrijft regelmatig artikelen voor het Duitslandweb. Momenteel studeert hij aan de [Humboldt Universität](#) in Berlijn.

Berlin Online

[Karneval der Verheißungen](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/2387/die-zone-lebt>